

Bestuurlijke Netwerkaart

Stralingsincidenten Nedersaksen en Noordrijn-Westfalen

Nederlandse Academie
voor Crisisbeheersing en Brandweerzorg
Postbus 7010
6801 HA Arnhem
Kemperbergerweg 783, Arnhem
www.nipv.nl
info@nipv.nl
026 355 24 00

Colofon

Ondanks de aan de samenstelling van de tekst bestede zorg kan de samensteller geen aansprakelijkheid aanvaarden voor schade ontstaan door eventuele fouten c.q. onvolkomenheden in deze publicatie.

Om deze publicatie te kunnen blijven ontwikkelen en verbeteren, ontvangen wij graag commentaar en suggesties ter verbetering. Vragen of opmerkingen kunt u sturen naar info@nipv.nl, onder vermelding van Bestuurlijke Netwerkkarten.

© Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) en provincie Noord-Holland, 2025

Auteur(s)	Merijn ten Dam
Contactpersoon	Merijn ten Dam

Datum	2025
Status	Handboek - werkversie
Versie	202511

Wij hechten veel belang aan kennisdeling. Delen uit deze publicatie mogen dan ook worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding.

Stralingsincidenten Noordrijn-Westfalen & Nedersaksen

Crisistypen	> (dreigend) stralingsincident
Bevoegd gezag	> Europese Commissie > <i>Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz, Nukleare Sicherheit und Verbraucherschutz</i> > <i>Bundesministerium der Verteidigung</i> > <i>Bundesamtes für die Sicherheit der nuklearen Entsorgung</i> Voor Noordrijn-Westfalen > <i>Ministerium für Wirtschaft, Industrie, Klimaschutz und Energie</i> > <i>Ministerium für Umwelt, Naturschutz und Verkehr</i> > <i>Elk ministerie op zijn beleidsterrein</i> > <i>Bezirksregierung Arnsberg</i> > Bevoegd gezag <i>Katastrophenschutz</i> (rampenbestrijding) Voor Nedersaksen > <i>Ministerium für Umwelt, Energie und Klimaschutz.</i> > <i>Elk ministerie op zijn beleidsterrein</i> > Bevoegd gezag <i>Katastrophenschutz</i> (rampenbestrijding)
Soorten bevoegdheden	> Bevelen aan beheerders en vergunninghouders van (nucleaire) objecten, transporten e.d. > Bepalen maximaal toelaatbare niveaus van radioactieve besmetting > Verbieden of beperken van op de markt brengen, de invoer, doorvoer en uitvoer en de verwerking van besmette producten. > Rampenbestrijding > alle benodigde maatregelen op de betrokken beleidsterreinen > Alarmeren en adviseren van de bevolking

Kernongevallenbestrijding en bevoegd gezag

- > Kernongevallenbestrijding vindt zowel plaats op Europees, nationaal als op deelstaatsniveau en is globaal als volgt:
- > Europees:

- bepalen van maximale toelaatbare niveaus van radioactieve besmetting van voedsel en producten;
 - verbieden of beperken van op de markt brengen, de invoer, doorvoer en uitvoer en de verwerking van besmette producten.
- > Nationaal:

- bepalen van maximale toelaatbare niveaus van radioactieve besmetting voor bevolking, voedsel, land, producten, etc.
 - waarschuwen en adviseren van de bevolking;
 - handhaving verboden en beperkingen van landgrensoverschrijdend (goederen)verkeer.
 - Maatregelen defensieobjecten en terreinen;
 - Oppertoezicht (aanwijzingen aan deelstaten).
- > Deelstaat:
- rampenbestrijding (waarschuwen bevolking, evacuatie, schuilen, uitdelen jodiumprofylaxe, e.d.);
 - alle noodzakelijke sectorale maatregelen bij overschrijding maximale toelaatbare besmettingswaarden (m.b.t. tot bijv. drinkwater, oppervlaktewater, etc.).
 - handhaving, c.q. optreden jegens vergunninghouders en beheerders van nucleaire objecten.

Europese en internationale alarmering, maatregelen en bijstand

- > *Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz, Nukleare Sicherheit und Verbraucherschutz* (BMUV) informeert onmiddellijk het Internationaal Atoomenergie Agentschap (*International Atomic Energy Agency* IAEA) en (mogelijk) getroffen landen via het IAEA.
- > Het BMUV kan het IAEA of andere landen om bijstand verzoeken.
- > Het BMUV informeert onmiddellijk de Europese Commissie en (mogelijk) getroffen lidstaten inzake een kernongeval en genomen of voorgenomen maatregelen.
- > Na een stralingsongeval dat tot significante radioactieve besmetting van levensmiddelen en diervoeders leidt of kan leiden, bepaalt de Europese Commissie de maximaal toelaatbare niveaus van radioactieve besmetting van levensmiddelen en van diervoeders die op

de markt kunnen worden gebracht (bij verordening, dus direct werkend).

- > Europese en internationale bijstand vindt plaats in het kader van de algemene rampenbestrijding, zie de *bestuurlijke netwerkkaart rampenbestrijding*

Nationale coördinatie

- > Het *Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz, Nukleare Sicherheit und Verbraucherschutz* coördineert het optreden van het federale niveau. De Bondskanselier kan de coördinatie naar zich toetrekken.
- > Bij grote incidenten, met name bij moedwillige nucleaire ongevallen/aanslagen, zal er een gezamenlijke crisisstaf worden gevormd door het BMUV en het ministerie van Binnenlandse Zaken.
- > Het BMUV organiseert ook de *Radiologischen Lagezentrum des Bundes* dat de metingen coördineert en radiologische situatierapporten opstelt voor het betrokken bevoegd gezag op zowel nationaal niveau als deelstaatniveau.
- > Het *ministerie van Binnenlandse Zaken* is tijdens crises verantwoordelijk voor de ondersteuning van de afstemming tussen de verschillende vakdepartementen en tussen Bond en deelstaat.
- > De Interdepartementale coördinatiegroep, *Interministerielle Koordinierungsgruppe des Bundes und der Länder (IntMinKoGr)*, bestaande uit experts van de betrokken departementen, faciliteert deze afstemming. De IntMinKoGr is in het bijzonder verantwoordelijk voor het opstellen van een gezamenlijke communicatiestrategie en voor de integrale advisering aan betrokken departementen en deelstaten.
- > Activering van deze coördinatiegroep brengt geen verandering in de toekenning van bevoegdheden.

Nationale maatregelen

- > Het *Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz, Nukleare Sicherheit und*

Verbraucherschutz (BMUV) bepaalt, zover niet bepaald door de Europese Commissie (zie onder Europese en internationale alarmering, maatregelen en bijstand), en in overleg met de betrokken ministeries, middels verordening de maximaal toelaatbare stralingsbesmetting voor:

- De bevolking;
 - Drinkwater;
 - Levensmiddelen, diervoeders, consumptiegoederen, cosmetische producten en tabaksproducten;
 - Farmaceutische producten en hun grondstoffen, en voor medische hulpmiddelen;
 - Andere producten, voorwerpen en stoffen;
 - Voertuigen, goederen of bagage;
 - Verontreinigde gebieden, vooral voor verontreinigd land en water.
- > Het BMUV stelt tevens besmettingsgrenswaarden vast voor de te nemen rampbestrijdingsmaatregelen:
- Advies om te schuilen;
 - Uitdelen van jodiumtabletten of verzoek om jodiumtabletten in te nemen;
 - Evacuatie.
- > Het BMUV kan in geval de situatie dat vereist of indien er (nog) geen verordeningen zijn vastgesteld, tijdelijke noodverordeningen uitvaardigen, zonder parlementaire goedkeuring vooraf.
- > De ministeries leggen elk op hun eigen beleidsterrein verboden en beperkingen op voor het op de markt brengen, de import, doorvoer of export van besmette producten (levensmiddelen, farmaceutische producten, etc.).
- > Een overschrijding van de door het BUMV vastgestelde besmettingswaarden betekent tevens dat de verantwoordelijke overheden en instanties van de getroffen deelstaat, elk op hun terrein, overeenkomstig maatregelen treffen en handhaven (zie hieronder onder *Rampenbestrijding en Sectorale maatregelen*)

Rampenbestrijding

- > Voor de rampbestrijdingsmaatregelen zijn bevoegd:
- Noordrijn-Westfalen: Kreise of kreisfreie Städte - Bezirk - ministerie van Binnenlandse Zaken van Noordrijn-Westfalen (*zie bestuurlijke netwerkkaart rampenbestrijding Noordrijn-Westfalen*).
 - Nedersaksen: Kreise of kreisfreie Städte - Niedersächsische Landesamt für Brand- und Katastrophenschutz - ministerie van Binnenlandse Zaken van Nedersaksen (*zie bestuurlijke netwerkkaart rampenbestrijding Nedersaksen*).

Sectorale maatregelen

- > Voor maatregelen ten aanzien van nucleaire en radiologische besmetting en verontreiniging binnen de verschillende sectoren zijn de desbetreffende ministeries bevoegd.
- > Voor de drinkwatervoorziening, afvalverwerking en afvalwater, als ook ten aanzien van verontreinigde gebieden (land en water):
- Nedersaksen: ministerie van *Umwelt, Energie und Klimaschutz*.
 - Noordrijn-Westfalen: ministerie van *Umwelt, Naturschutz und Verkehr*
- > Voor landbouw, veeteelt, alsmede voor (productie van) levensmiddelen, diervoeders, consumptiegoederen, cosmetische producten en tabaksproducten:
- Nedersaksen: ministerie van Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz.
 - Noordrijn-Westfalen: ministerie van *Landwirtschaft und Verbraucherschutz*.
- > Voor farmaceutische producten en grondstoffen:
- Nedersaksen: ministerie van *Soziales, Gesundheit und Gleichstellung*
 - Noordrijn-Westfalen: ministerie van *Arbeit, Gesundheit und Soziales*.

Waarschuwing bevolking

- > Het *Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz, Nukleare Sicherheit und Verbraucherschutz* geeft bij (boven)regionale kernongevallen en grootschalige stralingsincidenten, in afstemming met de betrokken deelstaten en de federale ministeries die het aangaan, de bevolking informatie en handelingsperspectieven over de stralingsgerelateerde risico's.
- > Voor informatie aan de bevolking zijn in de deelstaten verantwoordelijk:
 - Nedersaksen: het ministerie van Umwelt, Energie und Klimaschutz, in afstemming met de ministeries van Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz en Soziales, Arbeit und Gesundheit und Gleichstellung;
 - Noordrijn-Westfalen: het ministerie van Klimaschutz, Umwelt, Landwirtschaft, Natur- und Verbraucherschutz.

Toezicht nucleair

- > Het optreden jegens de beheerders / vergunninghouders van nucleaire installaties, objecten en vervoer gebeurt door de toezichthouders van de desbetreffende deelstaat. Uitgezonderd zijn:
 - De nucleaire transporten over het spoor. Het toezicht daarvan ligt bij de *Eisenbahn-Bundesamt* (federale spoorwegautoriteit).
 - Nucleaire defensieobjecten. Het toezicht daarvan ligt bij het federale ministerie van Defensie zelf, of door het ministerie aangewezen autoriteiten.
- > De *Bundesamtes für die Sicherheit der nuklearen Entsorgung* heeft het oppertoezicht en kan in individuele gevallen bindende instructies geven aan de deelstaatautoriteiten over feitelijke en juridische kwesties.
- > De toezichthouder in de deelstaat kan de vergunninghouder verplichten dat de situatie, waarbij sprake is van een overtreding van een wettelijke en/of vergunningsvereiste en/of waarbij

vanwege straling gevaar dreigt voor de volksgezondheid of schade aan eigendommen, onmiddellijk wordt opgeheven/beëindigd.

- > Specifiek mag de toezichthouder bevelen dat:
 - Veiligheidsmaatregelen worden genomen;
 - Radioactief materiaal in bewaring wordt gesteld;
 - Het gebruik van radioactief materiaal, of het opzetten en het in gebruik hebben van nucleaire installaties opschorten, of als vergunning wordt ingetrokken of geweigerd, beëindigen.
- > In Noordrijn-Westfalen is het ministerie van *Wirtschaft, Industrie, Klimaschutz und Energie* toezichthouder, uitgezonderd voor vervoer over bedrijfsspoor (mijnbouw) waarvoor de Bezirksregierung Arnsberg toezichthouder is.
- > In Nedersaksen is het ministerie van *Umwelt, Energie und Klimaschutz* de toezichthouder.

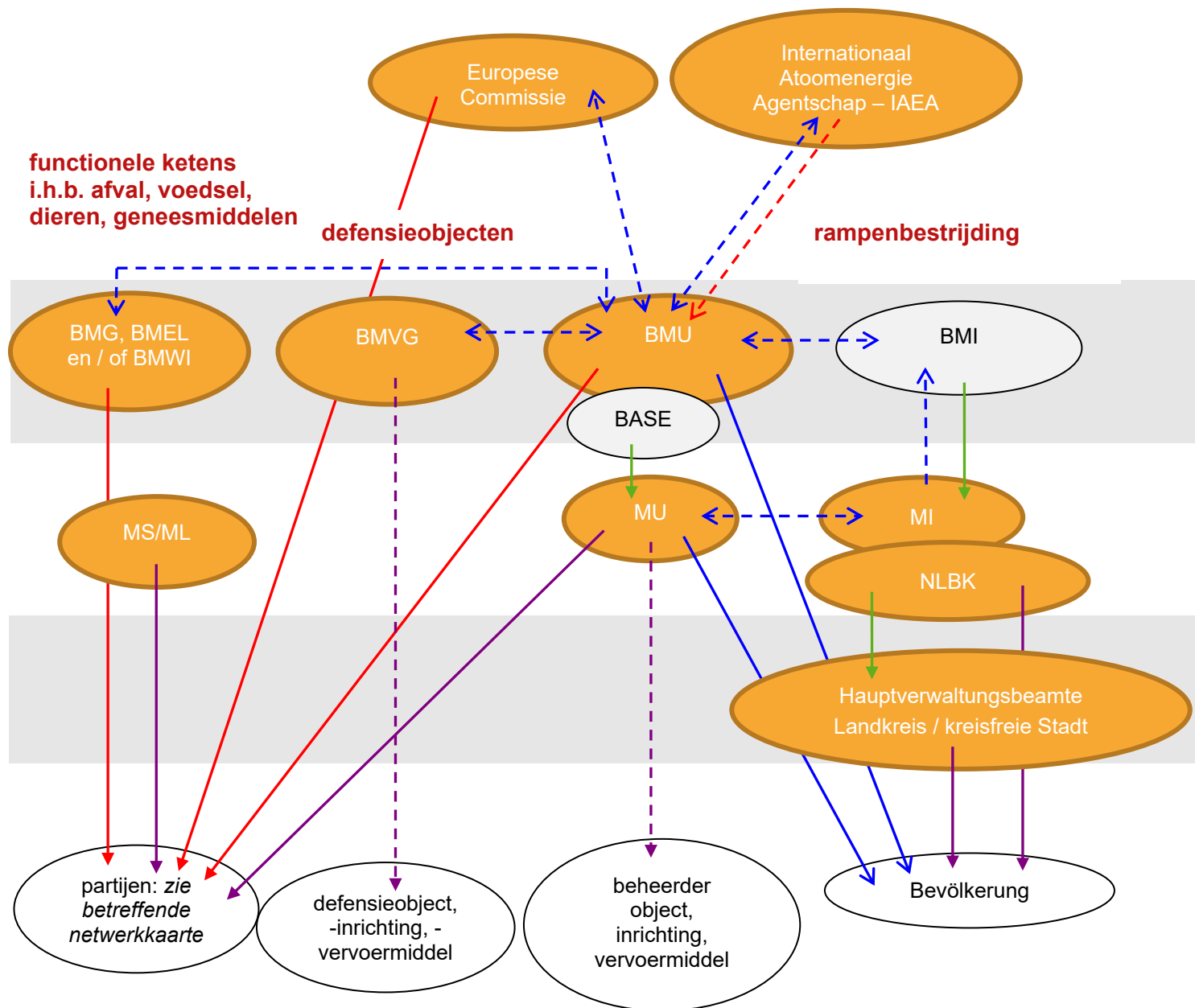
Maatregelzones bescherming bevolking, evacuatie

- > Bij een nucleair incident worden rampenbestrijdingsmaatregelen genomen op basis van een zonering:
 1. centrale zone (radius van 2 tot 5 km)
 2. middelste zone (radius van 10 tot 20 km)
 3. buitenzone (radius van 25 tot 100 km)
- > De laatste twee zones worden ten behoeve van de te nemen maatregelen en vanwege de windrichting, verdeeld in twaalf sectoren van elk 30°.
- > Conform de daarvoor opgestelde plannen worden in de binnenste twee zones direct alle benodigde maatregelen genomen, met name schuilen of evacuatie. Voor de centrale zone geldt de richtlijn dat binnen 6 uur de mensen uit het gebied zijn geëvacueerd en uit de middelste zone binnen 24 uur.
Ook krijgen alle personen tot 45 jaar jodium profylaxe (voor personen ouder dan 45 jaar is het risico van de

bijwerkingen groter dan de bescherming tegen mogelijke stralingsschade).

- > In de buitenste zone worden maatregelen genomen afhankelijk van de uitkomst van de metingen en de windrichting.
- > Ook buiten de zones kunnen maatregelen nodig zijn, waaronder meten en bijvoorbeeld jodium profylaxe verstrekken aan kwetsbare personen (kinderen tot 18 jaar en zwangere vrouwen) en waarschuwen om geen voedsel direct van het land te eten.
- > De primaire maatregelen zijn:
 - Waarschuwing van de bevolking
 - Reguleren en beperken van verkeer
 - Schuilen
 - Distributie van jodiumprofylaxe
 - Evacuatie
 - Opzetten van ontsmettingscentra voor bevolking
 - Ontsmetting van rampenbestrijdingspersoneel
 - Waarschuwen tegen eten vers geoogst voedsel
 - Beperken van spoor-, scheepvaart- en luchtverkeer
 - Beschermen oppervlaktewater en drinkwatervoorziening
- > Verdere maatregelen kunnen zijn:
 - Waarschuwen tegen watergebruik, watersporten en vissen
 - Afsluiten van zwaar besmette gebieden
 - Verzekeren van distributie van 'schoon' voedsel, water en diervoeders
 - Doden van besmette dieren en begraven, verbranden van dode dieren
 - Ontsmetten van verkeersroutes, huizen, materiaal en voertuigen.

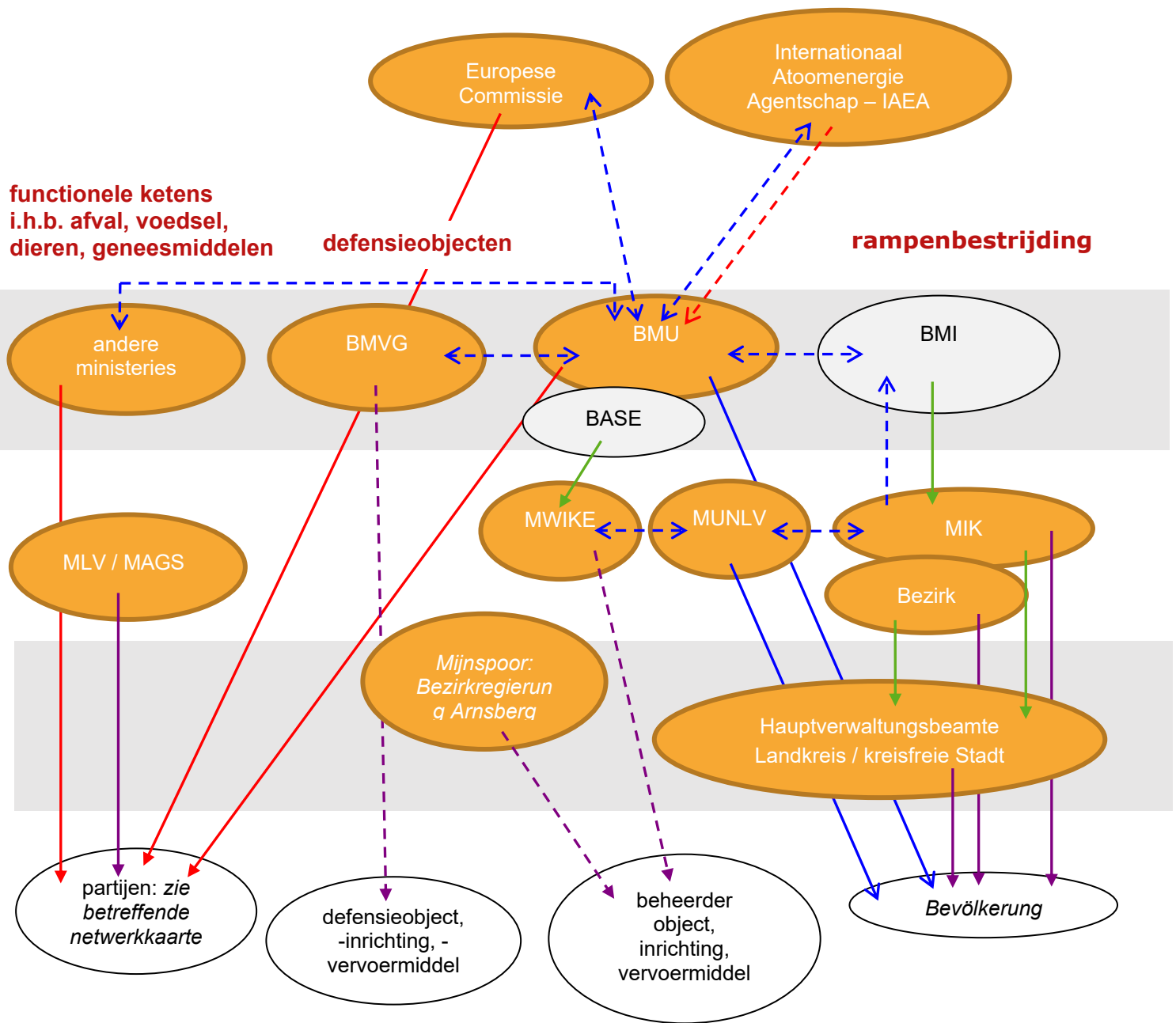
Bestrijding stralingsincidenten Nedersaksen

NB. Niet opgenomen: afstemming tussen ministeries en toezichtsmaatregelen jegens vervoer over spoor (*Eisenbahn-Bundesamt*)

MI	Niedersächsisches Ministerium für Inneres, Sport und Integration
ML	Niedersächsisches Ministerium Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz
MU	Niedersächsisches Ministerium für Umwelt, Energie und Klimaschutz
MS	Niedersächsisches Ministerium für Soziales, Gesundheit und Gleichstellung
NLBK	Niedersächsische Landesamt für Brand- und Katastrophenschutz
BASE	Bundesamt für die Sicherheit der nuklearen Entsorgung
BMI	Bundesministerium des Innern und für Heimat
BMUV	Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz, nukleare Sicherheit und Verbraucherschutz
BMVg	Bundesministerium der Verteidigung

Bestrijding stralingsincidenten Noordrijn-Westfalen

NB. Niet opgenomen: afstemming tussen ministeries en toezichtsmaatregelen jegens vervoer over spoor (*Eisenbahn-Bundesamt*)

MIK - Ministerium für Inneres und Kommunales
MLV - Ministerium für Landwirtschaft und Verbraucherschutz
MAGS - Ministerium für Arbeit, Gesundheit und Soziales
MUNLV - Ministerium für Umwelt, Naturschutz und Verkehr
MWIK - Ministerium für Wirtschaft, Industrie, Klimaschutz und Energie
BASE - Bundesamt für die Sicherheit der nuklearen Entsorgung
BMI - Bundesministerium des Innern und für Heimat
BMUV - Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz, nukleare Sicherheit und Verbraucherschutz
BMVG - Bundesministerium der Verteidigung